

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียนสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

Administrators Leadership Affecting Community Participation in Schools
under the Office of Sakon Nakhon Primary Educational Service Area 3

อัสনী อัมพร¹ วลนิกา ฉลากบาง² เอกลักษณ์ เพียสา³

Assanee Omprom, Wannika Chalakbang, Akkaluck Pheasa

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอำนาจพยากรณ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียน และแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 326 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าความเที่ยงตรงระหว่าง 0.60-1.00 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.26-0.90 และค่าความเชื่อมั่น 0.98 และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียน มีค่าความเที่ยงตรงระหว่าง 0.80-1.00 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.36-0.87 และค่าความเชื่อมั่น 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียน มีความสัมพันธ์กันในทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการคำนึงถึงเอกบุคล (X₆) ด้านการนำการเปลี่ยนแปลง (X₄) และด้านการดลใจ (X₅) มีอำนาจพยากรณ์การมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียน (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีอำนาจพยากรณ์ ร้อยละ 72.50
3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียน มีจำนวน 3 ด้าน คือ ด้านการคำนึงถึงเอกบุคล ด้านการนำการเปลี่ยนแปลงและด้านการดลใจ

คำสำคัญ (Keywords) : ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา; การมีส่วนร่วมของชุมชน;
การมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียน

Received: 2023-05-16 Revised: 2023-05-22 Accepted: 2023-05-26

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร Student Master of Education Program, Department of Education Administration and Development, Sakon Nakhon Rajabhat University. E-mail: assanee.toomtarn@gmail.com

² อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร Advisor Department of Education Administration and Development, Sakon Nakhon Rajabhat University. E-mail: chuleeporn@snru.ac.th

³ อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร Advisor Department of Education Administration and Development, Sakon Nakhon Rajabhat University. E-mail: akkaluckpheasa@gmail.com

Abstract

The purpose of this study was to investigate the leadership of the school administrators affecting community participation in schools and the guidelines for improving leadership of the school administrators affecting community participation in schools under the Office of Sakon Nakhon Primary Educational Service Area 3. The sample of this study were 326 participants comprising school administrators and teachers who were selected using multi-stage random sampling. The instrument used in data collection was a set of 5-rating scale questionnaire which contained a part of questions on leadership of administrators indicated validity index ranged between 0.60- 1.00, discrimination power index ranged between 0.26- 0.90 and reliability index was at 0.98, and another part comprised questions on community participation in schools indicated validity index ranged between 0.80- 1.00, discrimination power index ranged between 0.36-0.87 and reliability index was at 0.97. Statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson's product-moment correlation and stepwise multiple regression analysis.

The findings were as follows

1. The relationship between leadership of school administrators and community participation in schools showed high level of positive correlation with statistical significance at .01.

2. The leadership of school administrators in individualized consideration (X_6), transformational leadership (X_4) and inspirational leadership (X_5) were able to predict the community participation in schools (Y) with statistical significance at .01, and obtained a predictive power at 72.50 percent.

3. The guidelines for improving the leadership of school administrators affecting community participation in schools under the Office of Sakon Nakhon Primary Educational Service Area 3, comprised three aspects, namely individualized consideration, transformational leadership and inspirational leadership.

Keywords: Leadership of School Administrator; Community Participation;
Community Participation in Schools

บทนำ (Introduction)

การเปลี่ยนแปลงของโลกได้ส่งผลกระทบทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการเมืองของทุกประเทศ โดยเฉพาะความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและการสื่อสารที่ทำให้โลกเชื่อมโยงติดต่อสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็วและเป็นโลกที่ไร้พรมแดน ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นเสาหลักของการพัฒนาที่ยั่งยืน การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างและเตรียมเยาวชนของชาติเพื่อเข้าสู่โลกไร้พรมแดน จึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงทักษะจากกระบวนทัศน์แบบดั้งเดิมไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่ มีความยืดหยุ่น สร้างสรรค์ ทำทลายข้อจ้อง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะการเรียนรู้ นอกจากนี้

การศึกษายังมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศโดยตรงในด้านการพัฒนามนุษย์ให้มีคุณภาพ มีคุณสมบัติสอดคล้องกับความต้องการของประเทศ การศึกษาจึงสำคัญต่อการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557: 1) การจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาของชาติในปัจจุบันมีเป้าหมายที่การพัฒนาคน พัฒนาครูอาจารย์ พัฒนาสังคมในหลากหลายรูปแบบ เน้นการมีส่วนร่วมขององค์กร ภาครัฐและเอกชน เน้นการจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษามากขึ้น การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับปริญญาตรี เน้นการมีงานทำ (ประหยัด พิมพ์า, 2561: 242)

การบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการใช้อำนาจหน้าที่อย่างเป็นทางการให้เกิดประโยชน์สูงสุด แต่อำนาจหน้าที่ของผู้บริหารจะต้องเป็นที่ยอมรับของผู้ใต้บังคับบัญชา และทุกคนมีสิทธิแสดงความคิดเห็นและมีอิสระ ในการตัดสินใจ ผู้บริหารจะต้องใช้ความรู้ ความสามารถที่มี เพื่อให้เกิดการยอมรับ โดยจัดระบบการบริหารอย่างมีแบบแผน ต้องมีภาวะผู้นำจึงจะทำให้การบริหารงานบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด พฤติกรรมของผู้นำนั้นมีความสำคัญและมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร ภาวะผู้นำประกอบด้วยศาสตร์และศิลป์ ผู้นำจะต้องเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานของผู้ตามและทำให้ผู้ตามมีความพยายามที่จะปฏิบัติงานเกินเป้าหมายที่กำหนด เปลี่ยนทัศนคติ ความเชื่อ แรงจูงใจ และความเชื่อมั่นของผู้ตาม ส่งเสริมให้มีวุฒิภาวะในระดับสูง หากผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวแสดงว่าผู้บริหารเป็นมืออาชีพ (บุญยะสิต ยดทิวงสา, 2562: 5)

การบริหารจัดการองค์การโดยเฉพาะหน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษานั้น ปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานภายในองค์กร คือ การมีผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถและทักษะในการบริหารโดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีภาวะผู้นำของผู้บริหารที่สามารถนำพาองค์กรให้มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันที่จะปฏิบัติงานเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ร่วมกันได้ ภาวะผู้นำเปรียบเสมือนอาวุธประจำกายของผู้บริหารและผู้นำที่เป็นนักบริหารมืออาชีพ ตัวชี้วัดภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ได้ชื่อว่ามีอาชีพ คือ ผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพของงาน ภาวะผู้นำจึงเป็นตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพของงาน อีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพของงาน คือ ผู้บริหารที่สามารถประสานความร่วมมือกับ ชุมชน สังคมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (โอโนซา ทนกล้า, 2563: 475) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นคนที่มีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียนเป็นอย่างมาก เพราะฉะนั้นหากผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการจูงใจ ด้านการกำหนดเป้าหมายหรือวิสัยทัศน์ ด้านการเป็นผู้นำ มีบุคลิกที่น่าเชื่อถือ ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจพร้อมเปิดใจรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้เสีย หรือเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีก็จะส่งผลให้เป็นที่ยอมรับของชุมชนมากยิ่งขึ้น ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียนมากขึ้น (มนตรา ผลศรัทธา, 2557: 86-89)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียน และ หาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ผลการวิจัยจะเป็นสารสนเทศสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 นำไปประกอบการพิจารณา ปรับปรุง แก้ไขและพัฒนาภาวะผู้นำของตนเอง เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียนให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาอำนาจพยากรณ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

งานวิจัยฉบับนี้ เป็นรูปแบบงานวิจัยเชิงปริมาณ มีขั้นตอนดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วย

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีบุคลิกน่าเชื่อถือ 2) การมีวิสัยทัศน์ 3) การส่งเสริมการมีส่วนร่วม 4) การนำการเปลี่ยนแปลง 5) การตัดสินใจ 6) การคำนึงถึงเอกบุคล

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล 4) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์

1.2 ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ประจำปีการศึกษา 2565 จำนวน 1,970 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3, 2565)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ประจำปีการศึกษา 2565 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางการประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (วโร เฟ็งสวัสต์, 2551: 191) ได้จำนวน 326 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 จำนวน 92 โรงเรียน

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการศึกษาในระยะเวลาตั้งแต่ เดือนพฤษภาคม-ตุลาคม 2565

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น เพศ อายุ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของโรงเรียน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ประกอบไปด้วย 6 องค์ประกอบ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบ

สำหรับแบบสอบถามตอนที่ 2 และตอนที่ 3 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนตามแนวทางของ Likert (Likert Five's Rating Scale) และ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553: 100)

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือรับรองการทำวิจัยเพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์จากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

3.2 ขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม

3.3 ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถาม ดำเนินการส่งและเก็บรวบรวมข้อมูลทางไปรษณีย์ โดยแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างเป็นรายสถานศึกษา ตามจำนวนที่กำหนด

3.4 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาความถี่ (Frequency) และ ค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) (วาโร พึ่งสวัสดิ์, 2551: 307)

2. ศึกษาอำนาจพยากรณ์ของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis)

3. การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 นำผลการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ด้วยการหาความถี่ ร้อยละและวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียน มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง ($r_{xy} = .831$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาด้านที่มีอำนาจพยากรณ์การมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ด้านการคำนึงถึงเอกบุคล (X₆) การนำการเปลี่ยนแปลง (X₄) และการคลใจ (X₅) โดยตัวแปรทั้ง 3 ร่วมกันพยากรณ์การมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียน ได้ร้อยละ 72.50 ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ (Standard Error) .246

สามารถเขียนเป็นสมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปคะแนนดิบ ได้ดังนี้

$$Y' = 0.559 + 0.330 (X_6) + 0.301 (X_4) + 0.246 (X_5)$$

และสามารถเขียนเป็นสมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐานดังนี้

$$Z'_y = 0.333 (Z_6) + 0.305 (Z_4) + 0.253 (Z_5)$$

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียน มีดังนี้

3.1 แนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการคำนึงถึงเอกบุคล ประกอบด้วย

3.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรแสดงออกถึงความสนใจและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

3.1.2 ผู้บริหารควรทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชารู้สึกมีคุณค่าและมีความสำคัญ

3.1.3 ผู้บริหารควรเป็นที่ปรึกษาให้กับบุคลากรในองค์กร เป็นผู้ฟังที่ดี เข้าใจปัญหาให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน รับรู้ความต้องการของแต่ละคน

3.1.4 ผู้บริหารควรปฏิบัติต่อบุคคลตามความแตกต่าง และให้โอกาสเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ

3.1.5 ผู้บริหารควรมอบหมายงานเพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาบุคคล

3.1.6 ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้บุคคลได้ใช้ความสามารถพิเศษ และส่งเสริมระบบการทำงานให้เอื้อประโยชน์ต่อบุคลากร

3.1.7 หน่วยงานต้นสังกัดควรกำหนดให้ผู้บริหารมีการพัฒนาตนเอง ในด้านการคำนึงถึงเอกบุคล หรือจัดหลักสูตรอบรมพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหาร

3.1.8 ผู้บริหารควรแสดงออกถึงวิสัยทัศน์ และกระบวนทัศน์ใน การดำเนินงานร่วมกับชุมชน อย่างชัดเจน เปิดโอกาสให้บุคคลได้ใช้ความสามารถในการร่วมพัฒนางาน โดยคำนึงถึงความแตกต่างอย่างเท่าเทียม เคารพสิทธิของบุคคล

3.1.9 ผู้บริหารควรแสดงให้เห็นว่าได้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และติดต่อสื่อสารแบบสองทางเป็นรายบุคคล เป็นพี่เลี้ยงสอนงาน และให้คำแนะนำส่งเสริมพัฒนาผู้ร่วมงานให้พัฒนาตนเอง ผู้นำกระจายอำนาจโดยมอบหมายงานให้ผู้ร่วมงานอย่างเหมาะสม

3.2 แนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการนำการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย

3.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำกระบวนการต่าง ๆ มาใช้และมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลง

3.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีจิตวิทยาในการทำให้คนเชื่อหรือคล้อยตามในแงุ่มใหม่

3.2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรกระตุ้นชี้แนะให้เกิดความสนใจระหว่างผู้ร่วมงาน

3.2.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ผู้ร่วมงานส่วนร่วมในการพัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงาน

3.2.5 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ร่วมงานไปสู่ระดับความสามารถที่สูงขึ้น

3.2.6 หน่วยงานต้นสังกัดควรจัดอบรมการพัฒนาภาวะผู้นำให้สามารถนำการเปลี่ยนแปลงแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา และให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมได้

3.2.7 ควรเปิดใจกว้างยอมรับสิ่งใหม่ๆ ควรมีนวัตกรรมใหม่ ๆ ช่วยในการพัฒนาอยู่เสมอ เป็นต้นแบบ มีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ รับฟังข้อคิดเห็นและข้อสะท้อนจากผู้ร่วมงาน

3.2.8 ผู้นำควรแสดงให้เห็นในการจัดการหรือการทำงาน โดยการเปลี่ยนสภาพหรือเปลี่ยนแปลงความพยายามของผู้ร่วมงานให้สูงขึ้นกว่าความพยายามที่คาดหวัง เปิดโอกาสให้พัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานไปสู่ระดับที่สูงขึ้นและมีศักยภาพมากขึ้น

3.3 แนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการดูแลประกอบด้วย

3.3.1 ผู้บริหารสถานศึกษาโน้มน้าวจิตใจให้เกิดแรงบันดาลใจกับผู้ร่วมงานโดยใช้วิธีการพูดที่สร้างความไว้วางใจ

3.3.2 ผู้บริหารสถานศึกษาโน้มน้าวจิตใจให้เกิดแรงบันดาลใจกับผู้ร่วมงานโดยใช้วิธีการยกย่อง ชมเชย

3.3.3 ผู้บริหารสถานศึกษาโน้มน้าวจิตใจให้เกิดแรงบันดาลใจกับผู้ร่วมงานทั้งความคาดหวังในสิ่งที่ต้องการอย่างชัดเจนภายใต้ผลประโยชน์ร่วมกัน

3.3.4 ผู้บริหารสถานศึกษาโน้มน้าวจิตใจให้เกิดแรงบันดาลใจกับผู้ร่วมงาน เพื่อให้ทุกคนสามารถปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

3.3.5 หน่วยงานต้นสังกัดควรจัดหลักสูตรฝึกอบรมด้านจิตวิทยาด้านการพัฒนาบุคลิกภาพให้ผู้บริหารสามารถดูแลผู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานได้

3.3.6 ควรใช้หลักจิตวิทยามาช่วยในการโน้มน้าวจิตใจให้กับผู้ร่วมงาน ให้เกิดพฤติกรรมการทำงานเชิงบวก มีการเสริมแรงตามความเหมาะสมในบางโอกาสที่แสดงความเชื่อมั่น ไว้วางใจอย่างเป็นกัลยาณมิตรโดยปราศจากการบริหารเชิงอำนาจ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 มีความสัมพันธ์กันในทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ .831 ($r_{xy} = .831$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นด้านการมีบุคลิกน่าเชื่อถือ การมีวิสัยทัศน์ การส่งเสริมการมีส่วนร่วม การนำการเปลี่ยนแปลง การดูแล และการคำนึงถึงเอกบุคล ทุกองค์ประกอบล้วนมีส่วนสำคัญ ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้รับการยอมรับ ได้รับความศรัทธาจากผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้ปกครองและชุมชน องค์ประกอบเหล่านี้จะครอบคลุมทั้งในด้านความรู้ ความสามารถ สมรรถนะ ตลอดจนคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์และมีใจเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ท้ายที่สุดก็นำมาสู่การให้ความร่วมมือเข้ามามีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน รวมถึงชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มนตรา ผลศรัทธา (2557: 81) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 พบว่า พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียน โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.769

2. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา 3 ด้าน สามารถพยากรณ์การมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ การคำนึงถึงเอกบุคล (X₆) การนำการเปลี่ยนแปลง (X₄) และการคลใจ (X₅) โดยมีอำนาจพยากรณ์ร้อยละ 72.50 สามารถอธิบายผลในแต่ละด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการคำนึงถึงเอกบุคล ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า หากผู้บริหารมีภาวะผู้นำในด้านการคำนึงถึงเอกบุคล โดยแสดงออกถึงความสนใจในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ก็จะทำให้ผู้บริหารสามารถเข้าใจผู้อื่น เป็นการเอาใจเขามาใส่ใจเรา เมื่อสามารถเข้าใจความต้องการของผู้อื่นไม่ว่าจะเป็นผู้ร่วมงาน ผู้ปกครอง ผู้มีส่วนได้เสียในโรงเรียน หรือชุมชน ก็จะส่งผลให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในโรงเรียนมากขึ้นเกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิทธิชัย พลายแดง (2557: 88-89) ที่ทำการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา โดยภาพรวม มีทั้งหมด 3 ด้าน คือ ด้านลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน ด้านลักษณะทางสังคม และด้านบุคลิกภาพ โดยร่วมกันส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีประสิทธิภาพในการทำนายคิดเป็นร้อยละ 78 ซึ่ง คุณลักษณะทางสังคม นั้นหมายถึง การที่ผู้บริหารมีความสามารถในการขอความช่วยเหลือและประสานงาน มีความสามารถในการบริหาร มีความเอาใจใส่ผู้อื่นมีมนุษยสัมพันธ์เป็นที่ยอมรับ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของภาวะผู้นำในด้านการคำนึงถึงเอกบุคล

2.2 ด้านการนำการเปลี่ยนแปลง ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีคุณลักษณะ และพฤติกรรมที่จะทำให้เกิดการเคารพและศรัทธาเชื่อมั่นว่าผู้บริหารสถานศึกษาจะสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น นำพาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายได้ เมื่อเกิดความศรัทธา เชื่อมั่นก็นำมาสู่การให้ความร่วมมือในรูปแบบต่าง ๆ และเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของโรงเรียนในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิทธิชัย พลายแดง (2557: 88-89) ที่ทำการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา โดยภาพรวม มีทั้งหมด 3 ด้าน โดยด้านที่ดีที่สุดที่ถูกคัดเลือกเข้าสมการเป็นด้านแรก คือ ด้านลักษณะ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน หมายถึง การที่ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้ประสบความสำเร็จ มีความมุ่งมั่นในการกำจัดอุปสรรค สามารถบริหารงานบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด สร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นได้ ถัดมาคือ ด้านลักษณะทางสังคม และด้านบุคลิกภาพ ตามลำดับ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.884 ประสิทธิภาพในการทำนาย ร้อยละ 78.20 มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย ร้อยละ 12.50 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.3 ด้านการคลใจ ทั้งนี้ก็อาจจะเป็นว่าหากผู้บริหารเป็นผู้ที่มีวาทีศิลป์ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความสามารถในการโน้มน้าวจิตใจ จูงใจ สร้างความไว้วางใจ หรือสร้างแรงบันดาลใจเพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องรวมถึงผู้ปกครอง และชุมชนก็จะทำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในโรงเรียนมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัย

ของ มนตรา ผลศรัทธา (2557: 80-81) เรื่อง พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ที่พบว่า ค่าน้ำหนักความสำคัญของพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 คือ ด้านการควบคุมการปฏิบัติงาน ด้านที่ถูกคัดเลือกในลำดับถัดมา คือ ด้านการตัดสินใจ ด้านการจูงใจ ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการกำหนดเป้าหมาย และด้านการเป็นผู้นำ ตามลำดับ โดยตัวแปรทั้ง 5 ตัว ร่วมกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ร้อยละ 59.10 มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนายร้อยละ 25.40 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

ผู้วิจัยได้แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการคำนึงถึงเอกบุคล 2) ด้านการนำการเปลี่ยนแปลง และ 3) ด้านการดูแลใจ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 มีความสัมพันธ์กันในทางบวกในระดับสูง ดังนั้นในการเตรียมและพัฒนาบุคลากรเพื่อเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำองค์ประกอบของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาไปเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสามารถพยากรณ์การมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียน ได้ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำของผู้บริหารในด้านต่าง ๆ ที่มีอำนาจพยากรณ์สูงสุด 3 ลำดับแรก ดังนี้

1.2.1 ด้านการคำนึงถึงเอกบุคล ผู้บริหารต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเพื่อให้สามารถรับรู้ถึงความต้องการของชุมชน

1.2.2 ด้านการนำการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารต้องสร้างความเปลี่ยนแปลงนำพาสถานศึกษาให้พัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น และแสวงหาวิธีการปรับปรุงการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ชุมชนเกิดความเชื่อมั่น

1.2.3 ด้านการดูแลใจ ผู้บริหารต้องใช้หลักจิตวิทยาในการโน้มน้าวใจผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งผู้นำชุมชน และคนในชุมชนให้อาสาเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนการบริหารงานสถานศึกษามากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียน ได้แก่ 1) ด้านการมีบุคลิกน่าเชื่อถือ 2) ด้านการมีวิสัยทัศน์ 3) ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วม 4) ด้านการนำการเปลี่ยนแปลง 5) การดูแลใจ และ 6) การคำนึงถึงเอกบุคล ไปทำการวิจัยในรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งจะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียน และนำมาซึ่งคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

2.2 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้ทราบถึงภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียน ในเชิงลึกมากยิ่งขึ้น

2.3 ควรศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียน เพื่อให้ได้สารสนเทศที่กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- บุญชุม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญยะลิต ยดทิวงสา. (2562). ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อผลสำเร็จในการประกันคุณภาพการศึกษาของวิทยาลัยครูสทวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ประหยัด พิมพ์. (2561). การศึกษาไทยในปัจจุบัน. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต ร้อยเอ็ด. 7(1): 242.
- มนตรา ผลศรีธธา. (2557). พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2551). วิธีวิทยาการวิจัย. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สิทธิชัย พลายแดง. (2557). คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 (2565). ข้อมูลครูและบุคลากรทางการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2565. กลุ่มบริหารงานบุคคล. สกลนคร: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). แนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อม ศตวรรษที่ 21. รายงานการวิจัย. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- อโนชา ทนกล้า. (2563). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2. วิทยานิพนธ์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาบัณฑิต. สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ.